

„Áldott legyen minden időben a piros, fehér, zöld...”

Sikeres Kárpát-medencei együttműködések – Értékek és közösségek Zoboralján

Zoboralja vagy Zoborvidék történelmi tájegység Szlovákiában, amely a Nyitrától északkeletre húzódó Tribecs-hegység déli nyúlványainál, a Zobor és a Zsibrice közti hegylánc, valamint a Piliske két oldalán terül el. Napjainkban ez a legészakibb, még összefüggő magyar nyelvsziget a Kárpát-medencében.

Több Balaton-felvidéki településnek Zoboralján vannak testvértelepülési kapcsolatai. 2016-ban Alsóörs egy hungarikum pályázatot nyert el, melynek elsődleges célja az volt, hogy ezt a kapcsolatot megerősítsék az értékek és a népművészet mentén. A pályázat keretében hímző- és csipketábor, kiállítások, szakmai előadások és képzések valósultak meg. A projekt sikerét bizonyítja, hogy 2016 májusában megalakult a Zoboralji Örökség Őrzői Hímző és Viseletkészítő Műhely, amely 2017 novemberében hivatalos civil szervezetté vált. 2016 őszén elindult az elkészült anyagok zsűriztetése, ennek eredményeként várhatóan a csoport 2019 végére eléri a népi iparművész szervezet címet. Megalakulásuk óta több anyaországi kiállításon, pályázaton

eredményesen szerepeltek, díjazásban részesültek. Az együttműködések gyümölcse, hogy 2016 során megalakult a Zoboralji Tájegységi Értéktár, valamint 2017-ben a Pogrányi Helyi Értéktár Bizottság, mindkét intézmény célja az értékek összegyűjtése, dokumentálása, megőrizve őket a jelenkor és jövő számára. 2019-ben szintén egy sikeres pályázati támogatás elnyerése tette lehetővé annak az egyedülálló kiadványnak a létrejöttét, amely a pogrányi helyi értékek gazdagságát mutatja be. A címe: „Pográny értékei – Falu Zoboralján, ahol a természet, a történelem és a népi kultúra találkozik”. Mind ezen előremutató folyamatok és eredmények aktív részese volt jelen cikk szerzője és beszélgetőpartnere, Szuperné Bohus Judit Gránátalma-díjas népi iparművész hímző, csipkekészítő.

Mihalcsik Márta: *Kérlek, mesélj magadról, hogyan kerültél kapcsolatba a népművészettel?*

Szuper Bohus Judit: 1973-ban sokat jártunk a férjem barátjához Szabadszállásra. Ott egy fiatalas-

szony kalocsai hímzéseket készített, ő tanított meg engem is hímezni, életem első hímzése az ő iránymutatásával készültek. A hímzéseket Kalocsára, Öregcsertőre küldtem, ahol géppel befejezték, visszaküldték, és máris voltak kalocsai riseliő kis terítőim. Ezzel indult el a dolog. Aztán megláttam, hogy Budapestén, az Örs vezér téren egy néni hirdeti, hogy gépi hímzést tanít. Éppen szülés után voltam, volt időm és kedvem is hozzá, így elmentem hozzá megtanulni. A visszonyítás kedvéért: 6000 Ft-ot kért 5 alkalomért, akkor 600 Ft volt a GYES-em. Többet kerestem a gépi

hímzéssel, a riseliő készítésével, mint bent a gyárban napi 8 órában, 1 hónap alatt 4000 Ft-ot kaptam érte. Abban az időben kezdtem táborokba járni, Miskolcra és Tiszaújvárosba, ott ismerkedtem meg a népművészekkel. 1981-től szakmunkásképző intézetben tanultam. Nagyon kemény időszak volt, hetenként 1 napot jártam az iskolába. Megszereztem a kézi- és gépi hímző szakmunkás bizonyítványt, Petrás Anna és Borbély Joli néni vizsgáztattak. Petrás Anna indított egy tervezői szakot, 64-en jelentkezünk erre, de összesen 14-en végeztük csak el. 250 darab rajzot kellett készíteni, itt ismerkedtem meg Magyarország valamennyi hímző kultúrájával. Ha futót adott, akkor abból függönnyt, falvédót, asztalterítőt, ha függönnyt adott, abból párnat, kisterítőt, tehát pont az ellenkezőjét kellett mindig megtervezni. A rajzokat a mai napig tudom használni. 1989-ben a gazdasági válság idején kezdtem el a munkáimat zsűriztetni. Volt egy miskolci barátnőm, aki azt mondta: Kincs van a kezében, miért nem ezzel foglalkozol? Ez szíven ütött és elgondolkodtatott. Egy sióagárdi anyagot hímeztem le, beadtam zsűriztetni és rögtön A kategóriát kapott. A siker hatalmas lendüle-

tet adott, és intenzíven munkához láttam. 1991-ben népi iparművész lettem. Miskolcon is dolgoztam a Martin János Szakiskolában 3 évig, kézi- és gépi hímzést tanítottam hátrányos helyzetű gyerekeknek. Ezután Kövesi Erzsébet hívott Budapestre, 15 évig foglalkoztam halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekkel. A csipkeverést egy nyár alkalmával tanultam meg Makra Péterné Magyar Erzsébettől, beléptem a Csipkekészítők Egyesületébe is. Szeretek mindig újabb dolgokat megtanulni, így a mézeskalács készítés fortélyait is elsajátítottam. Mind a három szakirányból felsőfokú oktatói vizsgát tettem, ez adta meg az alapot nekem arra, hogy a szakkörökkel foglalkozzak.

M. M.: *Hogyan jött az ötlet, az indíttatás, hogy csoportokat vezess? Miért tartottad ezt fontosnak?*

Sz. B. J.: Azért, hogy mindenki ismerkedjen meg ezzel a csodálatos világgal, amit magyar népművészetnek hívnak. A kézimunkának amellest, hogy gyógyító ereje van, kikapcsol, szabadságot, önerőt és önbecsülést ad, általa eredményes alkotótevékenységet is végzünk.

M. M.: *Milyen csoportjaid voltak/vannak?*

Sz. B. J.: A legelső csoportom a Csepeli Hímzőkör volt, mivel Csepelen laktam. A férjem akkor már lent dolgozott Alsóörsön, hétvégén ingáztam Pest és Alsóörs között. Ott megkerestek, hogy nem indítanék-e Paloznakon is egy hímzőkört? Megalakulása óta sikeresen működik mind a két csoport. Alsóörs is nagyon szeretett volna hímzést tanulni, de úgy éreztem, hogy túl közel van Paloznakhoz, nem lenne szerencsés, így a csipkeverést ajánlottam. 2002-ben indult el a Csipkeműhely, amely már 17 éve eredményesen működik. 2004-ben költöztünk le Balatonfüredre, itt és Tihanyban is alakult csoportom, ők ma már önállóan dolgoznak. 2014-ben a Nemzeti Művelődési Intézet „Újra öltünk és örökítünk” programjának keretében tanítottam Tótvázsonyban és Felsőörsön az induló hímző csoportokban. A projekt vége után szerettek volna tovább dolgozni, így náluk maradtam szakmai vezetőként. Azóta is keményen dolgozunk, zsűriztetünk, különböző pályázatokra készülünk. Az eredményeken is látszik, hogy jól döntöttünk.

2018-ban és az idén is kiállították alkotásaikat ezen a pályázaton. 2018-ban a Békéscsabai Textilkonferencián a csoport különdíjat, az elkészített viseletük pedig I. díjat kapott. 2019-ben Mezőkövesden a XXIX. Kisjankó Bori Pályázaton és Kiállításon óriási sikert értünk el. Öltözetek hagyományos kategóriában I. díjat nyert Balkó Szilvia, a csoport tagja zoboralji viseletével. Lakástextília, csoportos, hagyományos kategóriában pedig II. díjat nyert a Műhely a zoborvidéki hímzések különleges feldolgozásáért. Nagyon fontos, hogy olyan anyagokat kutattunk fel, amik még könyvben nem szerepelnek. A mai napig gyűjtést végzünk fehérhímzésből, keresztzemes hímzésből és viseletből.

M. M.: *Mindig évekre előre gondolkodtok, és évekre előre dolgoztok.*

Sz. B. J.: Igen, ez nem is megy másképp, hiszen egy teljes garnitúra elkészítése másfél év. Ehhez nagyon sok erő, idő és energia kell. Zoboralján az etnográfusok megkülönböztetnek hegy előtti és hegy megetti falvakat, most szeretnénk a felfedezni a hegy megetti települések mintakincsét is.

M. M.: *Mi adja a zabori hímzésnek a különlegességét?*

Sz. B. J.: Úgy gondolom, hogy sehol Magyarországon ilyen jellegű hímző kultúra nincs, kimagasló és sajátságos helyet foglal el a magyar népművészetben. Bár sokan hímezték ezeket a mintákat, csak a helyiek tudják igazán, hogyan kell. Mindig találnak újat, akár a viseletben, akár a lakástextilben, akár a gyermekviseletben. Csodálatos világ, még hosszú évtizedekig tudunk meríteni ebből az örökségből.

M. M.: *Hatalmas eredmény, hogy ilyen rövid idő alatt erre a szintre jutott el a csoport. Megalkulásuk után alig egy évvel már országos kiállításon volt az anyaguk.*

M. M.: *Hogyan, honnan indult el a kapcsolat Zoboraljával?*

Sz. B. J.: A gyökereim felvidékiek, a rimaszombati járásban, Várgedén élt az egyik nagymamám, Bozó Borbála. Felnőtt fejjel tudtam megfogalmazni azt, hogy mit is jelentett nekem ő. Mindig nagyon jól éreztem magamat vele. Rengeteget dolgozott, a család tagjai egyszerű parasztemberek voltak, akik földműveléssel foglalkoztak. Neki köszönhetem azt, hogy beleivódott a zsigereimbe az ő egyszerű paraszti élete, a tisztasága, a becsületessége, a szorgalma, az emberekkel való kapcsolata, a szeretete. 2014-ben Alsóörs polgármestere, Hebling Zsolt meghívott egy beszélgetésre, hogy a felvidéki testvérvárosi kapcsolatok megerősítésére találjunk ki valamit. Alsóörsnek Kalász a testvértelepülése, Felsőörsnek pedig Pográny. Rögtön tudtam, hogy a népművészetben keresztül tudunk szorosabb kapcsolatot teremteni. 2014-ben Kalászon kiállítást rendeztünk, mesterségbemutatót tartottunk, és tanítottunk a Csipkeműhely tagjaival. Ez nagyon megtetszett az ottani meghívott vendégeknek. Ott találkoztam először Tóth Borbálával, aki Pogrányban a helyi Csemadok és a hagyományörző csoport vezetője. Mondtam neki:

Kincs van a kezetekben, csodálatos kincssel rendelkeztek, miért nem éltek vele? Két év múlva, 2016-ban Alsóörs nyert egy Hungarikum pályázatot, annak keretében Zoboraljáról 12 fő jött el az alsóörsi táborba, hogy újra megtanulja a zabori hímzést és a zabori csipkeverést. Innen indult az a lendület, ami a mai napig is tart. A tábor ideje alatt alakult meg 2016. május 29-én a Zoboralji Örökség Őrzői Hímző és Viseletkészítő Műhely, amely 2017-ben lett bejegyezve egyesületként.

M. M.: *Milyen eredményeket és sikereket értetek el közösen?*

Sz. B. J.: 2016 óta folyamatosan zsűriztetjük az anyagainkat, kb. 50 zsűrizett darabunk van, ennek a fele A kategóriás minősítést kapott. Már 2017-ben kint volt az anyagunk az AMKA-n (*A Magyar Kézművességért Alapítvány pályázata, amit minden évben más témában írnak ki, 2019-ben II. Rákóczi Ferenc és kora kézműves szemmel témában vártak alkotásokat*). Ekkor a csoport népviseletben jött el és elénekelték „A csitári hegyek alatt” című népdalt. Nagyon meghatározó pillanat volt, mindenki velük énekelt. Sokan ekkor tudták meg, hogy hol van Csitár, mert nem is tudták, hogy Zoboralján található.

Sz. B. J.: Azt látom rajtuk, hogy mindenki nagyon-nagyon akar, és ez a lényeg. Egyengetem az útjukat, a zsűriztetést, a pályázatokon való részvételüket, hiszen nekem közel 40 éves tapasztalatom van ezen a téren.

M. M.: Az alkotókör a Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség tagja. Eredményesen szerepeltek a Nemzeti Művelődési Intézet Komtál pályázatán. Bemutakoztak a Kárpát Expressz című műsorban és a Magyarság Házában is. Egyre több helyre hívják őket kiállítani a Felvidéken, ahol bemutatót tartanak és tanítanak, a fiatalabb korosztály számára is igyekeznek átadni ezt a tudást.

Sz. B. J.: 2016 óta segítjük és támogatjuk a folyamatot, veled egyetemben. Azóta több előadást tartottunk, hagyományörző programokat szerveztünk, folyamatosan járunk ki tanítani. Különböző támogatások, pályázatok segítségével biztosítjuk a szükséges alapanyagokat, eszközöket, melyek nagyon sokba kerülnek. De csak minőségi anyagokkal lehet színvonalas alkotásokat készíteni, és eredményeket elérni! Úgy érzem, ha mi nem let-

tünk volna kovászai ennek az egész folyamatnak, akkor ez nem jött volna létre. Óriási háttérmunkát jelent mindkettőnk számára. Én rengeteg tervezek, rajzok, előnyomom a mintákat, gondoskodom az alapanyagok beszerzéséről, irányítom a munkát. Te pedig fáradhatatlanul írod a pályázatokat, hogy biztosítva legyen az anyagi forrás és nyugodtan tudjunk alkotni.

M. M.: Kik segítik még a munkátokat?

Sz. B. J.: Természetesen sokat segítenek Felsőörs, Alsóörs, valamint Kalász, Pográny és Nyitrageszte polgármesterei, illetve a Csemadok vezetői. Munkánkat támogatják a Hagyományok Házának munkatársai, Beszprémy Katalin és Illés Vanda. Szakmai konzultációkat szoktunk tartani náluk kéthavonta a Felsőörsi Hímző Műhellyel közösen. Meg kell még említenem a neves néprajzkutatót, S. Dr. Laczovits Emőkét, illetve a helyi múzeumok támogatását.

M. M.: Mik a további céljaitok?

Sz. B. J.: Minél eredményesebben részt venni a következő pályázatokon, Békéscsabán és az AMKA-n. Egy-kettőre itt van a Kisjankó Bori pályázat, amire fehér hím-

zéssel szeretnénk pályázni, hiszen ez is egy különleges zabori hímzés.

Augusztusban második alkalommal rendezzük meg Felsőörsön az alkotótábort. Várhatóan 12-en jönnek majd Zoborról. A metélésnek (vagdalásnak) a tökéletesítését tűztük ki célul, valamint gyermekekkel is foglalkozunk. A borítékos sarkos megoldást, az aszúrozást, a borsólyukat és a metélést fogják megtanulni.

M. M.: Létrejött egy közösség a népművészet köré szerveződve. Ez a közösség a magyarságnak és a felvidéki magyarságnak az összetartozását erősíti. Egyrészt ott, a saját maguk közegében, másrészt az anyaországhoz való kötődésük is sokkal erőteljesebbé vált ezáltal. Ezt a kötődést talán még jobban erősíti, hogy a Lakitelek Népfőiskola Alapítvány Zaboraljárja szervezte az idej egyik Értékfeltáró Kollégiumát. Így a zaboralji településekről is születik hamarosan egy olyan összefoglaló kiadvány, ami a helyi értékek összegyűjtéséhez segítséget nyújthat.

Sz. B. J.: Akik kézbe veszik ezt a könyvet, azokban tudatosulhat, hogy ott a Felvidéken is élnek magyarok, akik magyarságukat meg akarják tartani. A Pográny értékeit bemuta-

tó kiadvány is ezt erősíti. Már ők is érzik azt, hogy nagyon fontos, hogy az értékeink megmaradjanak nyomtatásban, ez tovább élteni és tovább viszi a magyarságot. A szórványban lévő településeknek és az összmagyarságnak is nagyon fontos.

M. M.: *Mi ösztönöz? Hogyan tudsz ilyen hatalmas energiával dolgozni?*

Sz. B. J.: Hatalmas erőt kapok még mindig a felmenőimtől. Számomra óriási kihívás volt, hogy elkezdhettem alkotni Zoboraljával. Ez egy csodálatos és sikeres folyamat. Az embereknek hatalmas boldogságot, erőt és megnyugvást ad. Büszkék, hogy ősük örökségét el tudják készíteni.

M. M.: *Milyen inspirációt adnak számodra ezek a sikerek?*

Sz. B. J.: Magam sem hiszem el, hogy Mezőkövesden a 6 indított csoportból 5 díjat nyert, számomra ez még a mai napig is felfoghatatlan. A legnagyobb feladat számomra az, hogy minden csoportnak – akár formailag, akár hímzésvilágában, akár tájegységében – más legyen az anyaga, amivel egy-egy pályázaton részt vesz. Nekem ez jelenti a legtöbb gondolkodást és a legtöbb időt. Mindig van valami, egy kicsi szösszenet, ami újabb kihívást jelent. Talán ez az,

ami engem előre visz, és folyamatosan forgatja a kerekeimet. Napi 4-5 órát hímzek, igyekszem újabb technikákat és újításokat belevinni a munkába. Mindenhol csodálatos viseleteket tudunk felkutatni, ezért most elkezdtünk ezzel foglalkozni. Fontos, hogy mindig a mai kor követelményének megfelelően illesszük bele ezeket a mintákat a lakástextilekbe és a viseletekbe, az ősünk hagyományának tiszteletben tartása mellett. Boldog ember vagyok, mert látom azt, hogy nagyon sok ember általam is boldog.

M. M.: *Mit tartasz még fontosnak elmondani?*

Sz. B. J.: Azon kívül, hogy „fentről” segítenek bennünket, szükségünk van a külső segítségekre, amelyek biztosítják a működés feltételeit. A siker kulcsa a komoly és önzetlen összefogás. Célunk, hogy a magyarság e csodálatos kultúrája, népművészete fennmaradjon. Számomra a magyar népművészet soha el nem múló örök szerelem. Ennek köszönhetem a békémet, a nyugalmamat, a kitartásomat. Bár az idő elhaladt felettem, azt érzem, hogy még van tennivalóm. Hadd idézzem zárógondolatként mindezzel kapcsolatban Babits Mihályt: „Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad, annál több fennállal kapaszkodhatsz a jövőbe”.

Tóth Borbála – a Zoboralji Hímző és Viseletkészítő Műhely vezetőjének gondolatai

Nagyon sok fesztivált és rendezvényt szerveztek nálunk, a Felvidéken, de úgy éreztem, éppen a helyi hagyományok, az örökségünk nem őrződik meg.

Az Alsóörsi Csipkeműhellyel 2014-ben találkoztam Kalászon, ahol a műhely tagjai kiállítást rendeztek és bemutatót tartottak. Éppen zobori csipkét vertek. Vezetőjük, Szuperné Bohus Judit nyitotta fel a szemem, egy kérdéssel: ők Magyarországon verik a zobori csipkét, mi pedig nem tesszük ugyanezt?

2016-ban jutottunk el néhányan az alsóörsi táborba, ahol intenzíven dolgoztunk, csipkét vertünk, és tanultuk a zobori kivarrásokat. Olyan lelkesítést kaptunk, hogy rögtön megalakítottuk a Zoboralji Örökségünk Őrzői Hímző és Viseletkészítő Műhelyt. Amint hazaértünk, megszerveztem, hogy a Csemadok keretein belül dolgozzon a csoport, 2017 őszén pedig önálló civil szervezetté alakultunk. Jelenleg nyolc tagunk van, ebből egy csipkét ver, amivel az alkotásainkat díszítjük, ketten a koloni fehér hímzéssel, a többiek a zobori ingekről levett mintákkal dolgoznak. A két fiatal varrónő pedig a népviseletet teszi újra ismertté.

Megalakulásunk óta sikeresen zsűriztetünk, hamarosan elérjük azt a darabszámot és minősítést, hogy elnyerjük a népi iparművész címet.

Minket látva jönnek rá sokan itt, Zoboralján, hogy mennyi kincünk van, ami nincs felfedezve vagy publikálva. Nagyon sok még a teendők, hogy ezekre újból rácsodálkozzunk, és más szemmel nézünk rájuk. A mintákat lerajzoljuk és újrafogalmazzuk. Reméljük, hogy megszerzett, visszatánított tudásunkat tovább tudjuk adni a fiataloknak.

Ezen rövid idő alatt elért sikereket, eredményeket fel sem tudjuk fogni. Nagyon boldogok vagyunk! Úgy érezzük magunkat, mintha egy álomban lennénk, egy másik dimenzióban. 2016 májusában nem gondoltam volna, hogy ezt elérjük 2019-re. Rengeteget dolgozunk Szuperné Bohus Judit szigorú, következetes vezetésével, de másképpen nem kaptunk volna díjat Békéscsabán és most Mezőkövesden.

Gyönyörű és egyedülálló a mintakincsünk, aminek még csak töredékét dolgoztuk fel. Van még előttünk álló feladat bőven!

Megtisztelő és megható, amikor látjuk saját alkotásainkat kiállítva a több évtizede működő alkotókörök mellett.

Nagyon sokat köszönhetünk az anyaországnak. Elsősorban Mihalcsik Mártának, a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatósága munkatársának, aki az értékfeltárás területén megszerzett tapasztalataival és pályázatok megírásával segített bennünket. Szuperné Bohus Judit pedig több évtizedes tudásával, szakmailag vezeti a csoportot. Jól tudjuk, hogy nélkülük nem tartanánk itt. Önzetlenül felkaroltak bennünket és vezettek az utunkon.

Ebben az évben jelent meg az egyedülálló kiadvány – szintén Márti segítségével –, amely Pográny értékeit mutatja be. Fehér

Sándor helytörténész összegyűjtötte az anyagot, és tudtuk, hogy ennek meg kell jelennie, hogy mindenki kézbe tudja venni. Fontos tudniuk a helyieknek, milyen értékekkel vannak körülvéve! A könyv hatására keresik a bemutatott értékeket, sokról nem is tudták, hogy itt van a faluban. Büszke vagyok rá, hogy a Felvidéki Értéktárba is bekerültek a mi kincseink.

Mi már csak szórvány vagyunk, ezért nagyon jó érzés számunkra,

hogy fontosak vagyunk az anyaországnak. Ha nem figyelnek ránk, szórvány sem leszünk. Ezért is kellett ez az együttműködés, hogy megerősítsenek magyarságunkban és hitünkben. Ezt kívánom minden zoboralji községnek. Gyökerek keltenek nekünk is, mint a fának, mert azok nélkül csak vergődünk.

Nem könnyű feladat a csoportokat vezetni, de tudom, hogy fentől, a Jóistentől kapom hozzá az erőt, amiért nagyon hálás vagyok.

SZUPERNÉ BOHUS JUDIT Balatonfüreden él. Gránátalma-díjas népi iparművész hímző, csipkeverő, mézeskalács készítő. Mindhárom kézműves szakmából felsőfokú oktatói vizsgát tett. A zsűrizett darabjainak száma meghaladja a 400 db-ot, ebből több mint 100 db „A” minősítést ért el. Rendkívüli energiákkal rendelkezik, több helyen is vezet szakkört. Magas színvonalú alkotásaival ő és az általa vezetett alkotóközösségek több országos kiállításon értek el I., II. és III. díjakat, különdíjakat, nagydíjakat. A három legeredményesebb magyarországi szakkörvezető közé tartozik. A Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságának több népművészeti projektjében is közreműködött oktatóként. 2014-ben az általa képviselt Balaton-felvidéki és Bakony-vidéki hímző kultúra, valamint a Balaton-felvidéki csipkekultúra bekerült a Veszprém Megyei Értéktárba. Számára a magyar népművészet soha el nem múló szerelem.

TÓTH BORBÁLA a felvidéki Pogrányban él. 1990 óta a CSEMADOK tagja. 2002-től a Pogrányi Alapszervezet, 2006-tól a helyi Nagyharang Hagyományörző Csoport, 2016-tól a Zoboralji Örökségünk Őrzői Hímző és Viseletkészítő Műhely vezetője. 2017-ben a Magyar Kultúra Napján, a kultúra területén végzett munkájáért a Csemadok Országos Elnöksége Közművelődési Díj kitüntetésben részesítette.

MIHALCSIK MÁRTA a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságának módszertani referense, 2013 óta. Történelem szakos tanár, népművelő, rendezvényszervező, eTanácsadó, könyvtáros. Dolgozott kistélepi IKSZT-ben, vezetett városi Művelődési Házat, irányított nagyvárosi közművelődési intézményrendszert. Fő szakterülete a helyi értéktárak létrejöttének és működésének segítése. Részt vett több értékfeltáró kollégium munkájában, melyet a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány szervezett. Szakmai tevékenységét az új feladatok iránti nyitottság és a közművelődés, a kultúra iránti elkötelezettség jellemzi.